

Träskändan kartanopuiston puita hoidetaan kuviokohtaisesti

Espoossa sijaitseva Träskändan kartanopuisto on ainutlaatuinen kulttuurihistoriallinen kokonaisuus. Alue koostuu maisemapuistosta, puistometsästä ja luonnontilaisesta metsäalueesta. Kartanopuisto ja siihen liitetty metsäalue rauhoitettiin luonnonsuojelulaille vuonna 1961. Seuravassa katsaus maisemapuistoalueen puiden tämän hetkiseen hoitotilanteeseen.

teksti ja kuvat: MARIKA PYLKKÄNEN

Vuonna 2008 valmistui Träskändan kartanopuiston hoito- ja käyttösuunnitelma vuosille 2008–2017. Haasteellisen paikasta tekee luonnonsuojelulain, virkistyskäytön ja kulttuurihistoriallisten arvojen toteuttaminen ja yhteensovittaminen. Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaassa kohteessa hoitotyöt täytyy tehdä suunnitelmusti ja harkiten, jottei vaikuteta jonkin toisen lajiston elinolosuhteita heikentävästi. Oman haasteensa tuo ikääntyvä puusto vilkkaassa käytössä olevilla alueilla.

Puisto siirtyi Espoon kaupungin omistukseen vuonna 1923. Träskändan erikoispiirteenä on, että luonnonsuojelualueella tehdään puiden kaatotöitä. Puulle haetaan erikseen lupa, jos toimenpide eroaa hyväksytystä kuviokohtaisesta hoitosuunnitelmasta, jossa toimenpiteet on yksilöity. Träskändan luonnonsuojelualueesta vastaa Ympäristöministeriön luonnonsuojeluyksikkö. Suurin osa maisemapuistosta on myös muinaismuistolain alaisuudessa.

Töiden eteneminen

Tilaa tilaa vuosisopimuksella puiston hoitotyöt. Vuosisopimukseen kuulumattomat työt ovat erikseen sovittavia ja tilattavia. Träskändan kartanopuiston hoitotyöryhmään kuuluva arboristi aikatauluttaa hoitotyöt kuluvalle vuodelle. Mikäli puun kunnossa tapahtuu äkillisiä muutoksia, alueen vastuuhoitaja ottaa yhteyttä kaupungin arboristiin, esimerkiksi rungon haarojen repeytymisiä.

Jos kaupungin omat arboristit ovat muissa töissä kiinni, paikalle voidaan tilata yksityinen puunhoidon yritys tekemään ”hätätyö”, Ongelmana on kaupungin omien arboristien vähäinen lukumäärä. Pienempiä puunhoidollisia toimenpiteitä tekevät puiston viheraluehoitajat, jotka työskentelevät paikan päällä keväästä loppusyksyyn. Töiden ohjeistus ja valvonta, täytyy myös olla kunnossa näin tärkeässä kohteessa.

Käytännön toimia

Puistossa on aloitettu suunnitelman mukaiset kunnostus- ja hoitotyöt. Tietyillä kuviolla maisemaa avataan näkymille ja jalopuiden latvuksille tehdään varovaisesti tilaa. Joissain kohti näin on jo tehty. Puiston puiden hoitotyöt on aloitettu kuviokohtaisesti. Puidenhoitotyöt pyritään tekemään kiireellisyyden ja resurssien mukaan.

Vanhojen puiden kuntoa ja niissä näkyviä muutoksia on seurattu säännöllisesti jo ennen suunnitelman valmistumista. Hoitotöitä on tehty aika varovaisesti, kuolleita oksia poistaen. Keskeisen maisemapuiston puut sijaitsevat leikattavalla nurmikkoalueella, asfaltti- tai kivituhkapintaisten kulkuteiden varsilla tai luonnontilaisen alueen reunamilla. Joillekin puuyksilöille tilan avaaminen reunamilla on jo myöhäistä, latvukset ovat kuolettaneet suuria oksia ja haaroja. Tilan avaustyöt pitäisi tehdä nopeasti. Vanhoilla puilla työ on tehtävä varovaisesti ja useamman kerran.

Vanhan tammen juuristo ei enää jaksa ottaa vettä ja ravinteita samassa suhteessa kuin latvus haihduttaa vettä. Lehmusten kanssa on myös toimittava varovasti. Ne eivät kestä maan tiivistymistä ja kovaa kulutusta. Lehmus kuivattaa herkästi oksia juuriston kärsiessä.

Alueelta ei saa viedä pois leikattujen puiden oksia tai kaadettujen puiden runkoja. Ne viedään maastoon, suunnitelmassa merkityille lahoppuun maastoutusalueille. Niissä lahoproessi saa jatkua luontaisesti. Kaadettujen tai romahtaneiden jalopuiden oksista osaa on hyödynnetty puiden alustojen kateaineksen valmistuksessa. Nurmikoille tai teille pudonneet jalopuiden oksat siirretään myös maastoutusalueille.

Yhdeksi ongelmaksi on muodostunut voimakaskasvuinen pihlaja-angervo. Alueelta hävitetään aggressiivisesti leviävää pensaskasvustoa. Pihlaja-angervon kasvua on vähennetty ajamalla se kelamurskaimella kahdesti kesässä ja keräämällä leikkuujäte pois.

Keisarillisen wc:n ympäriltä on avattu maisemaa ja pihlaja-angervoa poistettu. Ennen maisema oli ummussa.

Pensaan juuriosia on poistettu mekaanisesti käsin kiskomalla. Tämä on myös tuottanut tulosta. Kasvustoja on käsitelty nyt kahtena kasvukautena. Pihlaja-angervo on levinnyt myös metsäiselle alueelle, joen läheisyyteen. Sieltä sitä on mahdoton enää poistaa.

Muita luontoarvoja

Lajistokartoituksissa on löydetty koko alueelta useita merkittäviä kääpiä mm. koppe-
lokääpä, kartanokääpä, sokkelokääpä, punakerikääpä ja ruostekääpä. Muita puistopuis-
sa esiintyviä lahottajia ovat mm. rikkikääpä, latakääpä, karhunkääpä ja arinakääpä. Kaiken kaikkiaan luonnonsuojelualueelta on löydetty 60 lajia. Lajien paikalliskantojen säilyttämiseksi romahtaneet puut, revenneet oksanhaarat ja puista poistetut oksat viedään hoitosuunnitelmassa merkityille lahoppuun maastouttamisalueille.

Kovakuoriaisista merkittävin laji on aarniseppä (*Crepidophorus mutilatus*), joka on erittäin uhanalainen. Onttoihin puihin muodostuu kovakuoriaisille tärkeää mulmia. Eri kovakuoriaislajit suosivat erilaisia lahoasteita ja -tyyppejä. Alueelta on tavattu neljää eri lepakkolajia. Vanhat puut toimivat elinympäristönä myös lepakoille. Onttoja ja järeitä puuta alueella on merkittävän paljon. Niiden elinolosuhteita täytyy ylläpitää ja suosia.

Puiston puiden monimuotoisuus erottuu hyvin myös talvella.

Träskändasta löytyy useita isoja ja merkittäviä puita. Yksi mainittavista on maisemapuiston alaosaan komistava yli viisi metriä ympäröivä tammi, jonka ikäarviot liikkuvat 300 ja 500 vuoden välillä. Tämän kunto alkaa taantumaan, mutta puun järeys on hallitseva. Joidenkin puiden kohdalla voidaan puhua jo veteraanipuista.

Puiden hoitotyöt

Puiden kuntoa seurataan silmämääräisesti. Osalle puista on tehty tarkempi kuntokartoitus ja sen perusteella puita on tutkittu Picus-ultraäänilaitteella. Puiden hoitotyöt on jaotettu eri vuodenaajoille. Vanhat puut reagoivat äkillisiin ja laajuudeltaan isoihin hoitotoimenpiteisiin huonosti, joten vanhoilla puilla hoitotoimenpiteet keskittyvät kuolleiden ja lahjojen oksien poistoon. Tehdään vain pakollinen ja suositetaan puun luontaista kasvutapaa. Suuret ja luonnontilaisten alueiden päällä kasvavat oksat jätetään.

Suurien oksien, toisin sanoen haarojen päällä, kasvaa sammalia. Sammalleelle pyritään jättämään kasvualustoja. Puunhoitaja huomioi vanhojen puiden oksistoissa kasvavat sammat liikkumalla varovasti kasvustoja rikkomatta. Latvuksen pienennysleikkaus on edessä joillekin puuyksilöille. Ne puut, joille toimenpide on tehty, ovat seurannan alla. Hoitotöissä käytetään kiipeilytekniikkaa ja nostolava-autoa. Käytettävä työtekniikka valitaan kohteen mukaan.

Yhden tammen pitkälle ja raskaalle alaoksalta täytyy suunnitella ja rakentaa oma tukensa. Suuren oksan kiinnittymiskohdan vieressä solukon toiminta on heikentynyt ja runko-osan lahon etenemistä seurataan. Riskinä

on suuren oksan romahtaminen. Niin kauan kuin lahon vastustaminen pysyy aktiivisena (solutoiminta), tilanne on vakaa.

Jalolen lehtipuiden latvustojen tilan avaus- ja huolehditaan, että kerroksellisuus säilyy. Puiden latvustojen sekaan kasvavat muut puut pitäisi poistaa ajoissa. Matalampaa kasvustoa voidaan jättää, kunhan huolehditaan ajoissa niiden poisto. Komeita maisemapuita syntyy vain, jos niille annetaan niiden latvustojen vaatimat tila ja valo-olosuhteet.

Joidenkin isojen puiden alta on poistettu nurmikkoa. Poisto on tehty mekaanisesti käsityövälineitä käyttäen. Poistetun nurmikon tilalle lisätään paikan päällä sekoitettua katemateriaalia, jossa on maatonutta lehteä ja oksahaketta. Näin puuryhmän keskelle ei tarvitse mennä ruohonleikkurin kanssa, aikaa sekä kustannuksia säästyy leikkukertojen edetessä. Maan hapenvaihto paranee, eikä kasvualusta tiivisty puiden keskeltä. Ravinteiden kierto paranee. Näin vanhoilla puilla tämä ei enää ratkaisevasti vaikuta kuntoon, mutta puiden kasvuolosuhteita pyritään pitämään niin hyvinä kuin se vain on mahdollista. Juuristoalue saa olla rauhassa vaurioita aiheuttavilta tekijöiltä.

Träskändan hoitotöiden tavoite

Puiston hoitotöitä jatketaan suunnitelman mukaan. Hoitotöiden suunnitelmallisuuden, säännöllisyyden ja alueen tuntemuksen avulla vanhoja puita sekä monimuotoista lajistoa säilyy tulevaisuudessakin. ■

Kirjoittaja työskentelee Espoon kaupungilla ja on Suomen Puunhoidon Yhdistys SPY ry:n puheenjohtaja.

Kesäaikaan hoitoleikkauksia tehtäessä, puunhoitajasta ei näy muuta kuin puuhun nouseva köysi.

Puistossa monimuotoisuus tulee esille sekä maisemassa, että puiston monilajisessa ja rikkaassa eliöstössä.